

5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. 2001. 11–18 липня. С. 2–6.

6. Підготовка майбутнього вчителя до морального виховання учнів: Навч. посібник / В. К. Демиденко, В. П. Перепелиця, О. О. Худяков; За заг. ред В. К. Демиденка; Міністерство освіти України. К., 1996. 204 с.

7. Роговець О. В. Структура громадянськості молодших школярів / О. В. Роговець // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. 2012. № 4. С. 53-58.

Старусьова Альвіна Михайлівна
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри філософії та політології
факультету економіко-правової безпеки,
к.психол.н., доц. І.О. Шинкаренко*

РОЛЬ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На сучасному етапі розвитку Україна потребує вирішення питань розвитку правової, незалежної, демократичної країни, а тому потребує вирішення державотворчих процесів на засадах демократії, гуманізму, справедливості - це передбачає зміну світогляду та переконань нашого народу. Але все це неможливо без моральних якостей особистості, активної громадянської та професійної позиції, які повинні бути сформовані ще у ранньому віці.

Актуальність даної теми полягає у потребі виховувати та формувати моральні якості особистості, якими повинен володіти кожен член громадянського суспільства, без яких неможливе становлення громадянина. Воно полягає у потребі виховувати підростаюче покоління на засадах честі, справедливості та гуманізму.

Тому, насамперед, потрібно з'ясувати взагалі: «Що таке громадянське суспільство?». Багато вчених досліджували це питання Г. Лейбніц, Дж. Локк, Ж-Ж Руссо, М.А. Вихляєва, А.Н. Медушевський, Ю.М. Резник, І.І. Кравченко, Б.Я. Бляхман та інші. Багато думок є з цього приводу, але можна зробити єдиний висновок, що «громадянське суспільство» – це сукупність соціальних утворень, об'єднаних спільними інтересами, що дозволяють контролювати дії держави та облаштування суспільного життя в умовах демократичної системи.

Людина не може не підкорятися чийсь правилам, це є необхідною умовою розвитку стійкості, виживання суспільства. Зокрема, норми та пра-

вила покликани захищати достоїнства та інтереси людей. Як говорить М.Ф. Юрій, «мораль – це система норм, правил, які регулюють спілкування і поведінку людей для забезпечення єдності суспільних та особистих інтересів» [1, с. 133]. Мораль – це покликання духовно єднати суспільство. У наш час загострюється ситуація як у сфері моралі, так і в економічному та політичному житті. Для звільнення людини від, насамперед, бездуховності, у якій вона сама загубилася, треба застосовувати всі доступні, але гуманні методи. Саме тому філософське дослідження низки проблем людського існування є, напевно, одним з найважливіших засобів вирішення глобальних проблем людської духовності. Мораль покликана духовно єднати суспільство. Моральна людина, навіть зустрівшись із безумовною необхідністю вчинити щось проти власної совісті, демонструє свободу людського духу, право вибору. Мораль орієнтує особистість на найкраще. Свобода вибору, невимушеність у діях – основні ознаки моральності людини. Іноді мораль і моральність розрізняють: мораль – це норми свідомості, а моральність – реалізація цих норм у житті, практичній поведінці людей.

Моральна свідомість виступає як всезагальна духовна основа орієнтації людини в соціальному середовищі.

Функціонування образу конкретного вчинку у свідомості можна уявити як складний комплекс думок. Аналізуючи якусь конкретну життєву ситуацію, ми не просто прикладаємо до неї готові моральні принципи, а й уявляємо, як та чи та людина вчинила б на нашому місці. Перекручування морального розвитку настає тоді, коли ця внутрішня суперечка не виходить [2, с. 50].

Основою морального виховання є етичне виховання. До головних завдань етичного виховання належать: нагромадження позитивного морального досвіду й знань щодо правил суспільної поведінки, розумного використання вільного часу, розвиток таких якостей, як уважне ставлення до людей, відповідальність за доручену справу, чесність, принциповість, дисциплінованість, почуття честі та обов'язку, поваги до людської гідності.

У своєму дисертаційному дослідженні, аналізуючи філософську і педагогічну думку, О. Потапенко визначив два основні підходи щодо вирішення проблеми виховання моральної особистості. Перший підхід характеризується надмірним антропоцентризмом, коли природу розглядають як об'єкт необмеженого впливу (технократична концепція виховання й освіти). Другий – виходить з висновку про тісний зв'язок людини, природи і суспільства і доводить нам необхідність визнання своєрідності дитячої природи і вивчення її особливостей (гуманістичні концепції) [3, с. 8].

Відтак, формування моральних засад сучасного українського суспільства, а, отже, і формування нової культури, має відбуватися на основі історично зважених, і водночас спрямованих у майбутнє, загальноприйнятих норм, що сприятимуть утвердженню соціоприродної гармонії людини. Нова мораль і нова культура не можуть бути чимось абсолютно новим; у нових історичних

умовах є очевидною необхідність повернення до споконвічних національних і загальнолюдських моральних регуляторів, їх нова актуалізація, сприйняття й рецепція.

Отже, зазначене дає нам підстави зробити висновок, що в сучасному суспільно-політичному житті надзвичайно важливою є проблема формування та виховання моральної особистості. Розв'язання цієї проблеми спонукає до механізмів, орієнтирів, окреслення відносно замкнутого кола джерел, згідно з якими стає можливим дійсно ефективний процес сталого розвитку будь-якої соціальної системи. В умовах суперечливого і конфліктного сьогодення одним із чинників соціально-політичної стабільності є індивідуальний прояв – моральність та мораль. Перспективою подальшого вивчення цієї проблеми є необхідність пошуків нових морально-ціннісних орієнтацій та форм соціальної інтеграції. Адже подальший розвиток людства потребує не лише морально-етичної переорієнтації у системі людських уподобань, а й створення умов для утвердження домінанти ціннісно-нормативних форм соціальної інтеграції суспільства щодо системно-функціональних її форм на засадах регулятивної ідеї справедливості та спільної відповідальності.

1. Юрій М. Ф. Людина і світ / М. Ф. Юрій. К. : Дакор, 2006. 460 с.
2. Сидоркин А. Диалог в воспитании: к постановки проблемы / А. Сидоркин // Педагогика. 1996. № 2. С. 48–53.
3. Потапенко О. Б. Ідея виховання моральної особистості у спадщині українських педагогів-мислителів другої половини XVIII століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. Б. Потапенко. – Кіровоград, 2009. – 20 с.

Струц Анастасія Сергіївна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету, к.пед.н. Маркіна Л.Л.*

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Система профілактичної роботи серед учнівської молоді розглядається як невід'ємна складова частина державної молодіжної політики. Обов'язок забезпечити профілактику правопорушень підлітків і молоді покладається на широке коло державних та громадських організацій, начальних закладів, родину.